

Izhaja
1. in 15. dne
vsakega meseca.

Rokopisi
ne vračajo se.

ZORA

Stoji na leto:

redoma
po 4 forinte,
izjemoma
po 3 forinte.

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezije: Mati detetu. Oblak. Nekdaj — sedaj. — Med in pelin. — Daktilus. — Popis slovenske zemlje. — Solnce. — Pisma o ruskeji literaturi. — Primož Trubar. — Jezikoslovstvo. — Drobne vesti. — Kujiževnost in umetnost. — Listnica. —

Mati detetu.

Smehljaj se, dete, moja sreča!
Vse kar od tebe jaz želim,
Na usta tvoja da smeječa
Poljubčke srčne položim.
Tvoj smeh vsak čut mi oblažuje,
Tvoj smeh nad vse me osrečuje.

Smehljaj se, dete! neprestano
Naj bo veselo ti srcé,
Doklér je tebi še neznano
Vesoljnega sveta gorjé,

Dokler pri vzglavju tvojem jedno
V skrbéh srcé te čuva vedno.

Smehljaj se, dete! Vem, osoda
I tebi srečo to zruší;
Srcé človeku skrb ko gloda,
V solzé se smeh mu spremení;
Zato smehljaj se, dok življenje
Nij znano ti, in ne trpljenje.

P. D. - Pajkova.

Oblak.

Oblák priplava na nebó,
V temán se plašč zavije,
Črez daljno, tujo tja zemljó
Svoj blágoslov izlije.

In v prsih žalostno srce
K obláku mi vzdihúje:
„Z radóstijo porósi me
Na srédi zémlje túje!“

Gorjanec.

Nekdaj — sedaj.

Iz mladostnih
Lepih nad
Vzrastel mi je
Bridek sad.

Vzdiham, kje je
Zlati cvet,
Kje prijatelj
Mladih let?

B. M.

Med in pelin.

Izvirna povest.

XI.

Kadar nesreča ali nemir in razprtje v hišo udari, poleže se redkoma kedaj ali nikedar. Sicer se pogase navadno prve iskre upornega elementa, a le zvananje; skrivaj tle dalje in dalje, razširjajo bolj in bolj one sovražne moči, dokler pride zopet ugodni trenutek, da vzplamenè s toliko večo silo in kot bljujoči ognjeniki zažarè na vse strani.

Tako je bilo Sovi našemu znanu zadnje dni, tako njegovi nekedaj tako sladko zaželjeni sreči veselega zakona. Ko se je prepričal pri župniku in kuharici in povesod, da nima njegova žena pričakovati ničesar, da je revna, da je primorana živeti le o njegovih težko prisluženih novcih, otrpnel je, pobesil glavo in hodil kakor izgubljeni sin okoli.

Miru, sladkega miru nij našel več ne pri ženi doma ne pri otroku, ki njemu niti podoben nij. Sej, čemu mu je žena, čemu otrok, oba veljata denar, še lep denar; kaj pa boče v prihodnje z njima, ko se vsuši njegova skrivna blagajnica, ki vže zdaj pojemlje pod neusmiljenimi rokami, ki jej ropajo od dne do dne njeno rumeno in belo drobnjav!

In kadar vže mora ostati doma in sedi molčè svojeji ženi nasproti in mu obtiči čestokrat nevedoma oko na njenem obrazu, vzbudi se mu siloma nek skrivnosten notranji glas, ki mu pravi: Kaj si mislil, ko si jemal to ženo, brez novecev, žensko, ki niti lepa nij niti ljubezniva, ampak pravi križ božji?!

Tedaj se mu dozdeva, kakor da bi bilo vendar le res, kar trdi in meni

svet, da je njegova žena stara, da lepa nikedar bila nij, da se je le lepotičila kakor sraka s pavovim perjem, ki je odpadlo v prvih dneh sklenenega zakona.

Sveta jeza in tiha žalost se ga loti o tacih prilikah in on spozna, da ga je očaralo le ženino videzno premoženje, gosposki stan, imenitni sorodniki in bog ve kaj še, kar je vse gojlufivo in sam dim, dim in videz.

V vseh teh morilnih mislih preganja ga povrh še kot morilec nesrečna podoba mladega učitelja, ki baje več potov vasuje z njegovo ženo in to ravno tedaj, kadar je on z doma.

Da, ko bi mogel uganiti vsaj to uganko in zvedeti, kaj govori učitelj z ženo, kako se vede, morda celo njega opravlja.

Ti in enaki vzroki so bili krivi, da po zadnjih dogodbah nij bilo več veselja v Sovinej hiši.

Žena je navadno povešala glavo, kajti prepričala se je tudi in še prekmalu, da nij mož tako petičen kakor je mislila, da je trden, siten in neprebavljiv in da živi lahko mnogo mnogo let. Ko je videl Sova svojo ženo otožno ter si je to tako razlagal, da je slabe volje, ker ne vasuje z mladim učiteljem, molčal je, zapustil sobo in šel na plan, da bi si zvedril vročo glavo, in ko vse to nij pomagalo nič, v krčmo, kjer je točil ru-dečelični krčmarček zdravila za duševne bolezni, cekinasto vino in pravo pošteno žganje, in dišeči brinjevec.

Kmetje so v taki priložnosti urno opazili, kaj vodi Sova v krčmo. Tolažili so ga torej, prigovarjali mu, naj

si ne jemlje tacih malenkostij k srcu ter naj bode vesel in naj pije vino.

Sova dober in vedno hvaležen človek, je vedel vredno poplačati to iskreno sočutje in prijateljstvo. Poklical je pijače, preganjal v veselej pivske družini moreče skrbi in čistil neizmerno urno svetlo in belkasto drobnjav svoje nekdanj tako čislane blagajnice. Vse to pa zaradi sladkega zakonskega jarma, ki si ga je naložil na stare dni na pleči, zaradi nežnega bitja, rahločutne ženske, zaradi večno slavljene in opevane ljubezni. —

Neko nedeljo se poslovi Sova od žene, meneč da ima opravke v mestu in da se vrne stoprv drugi dan.

A ko koraka mimo krčme v bližnji soseski, kličejo ga stari znanci pit. V resnici tudi sam čuti nekaj, kakor žejo, a ne po vodi, temveč po vinu, ki se toči ravno tu notri po slepi ceni in tudi na dobro ime, če nij drugače.

Boj je hud, meso je slabo, nekaj veselja potrebuje, kedo bi vedno delal in skrbel, večno tako ne živi, in to bi tudi prijetno ne bilo.

S tacimi mislimi prestopi Sova vežni prag, meneč ostati le eno uro, več ne, v družini; potem pa urno v mesto, kjer ima imenitne opravke pri komisiji in pri kancelijskih gospodih.

Koliko lepih trdnih sklepov je storjenih, koliko dolgo gojenih in priseženih namenov prelomljenih. Kedo bi uganil in izračunal ta največi račun, ki se kopiči in ponavlja dan na dan po vsem širocem svetu?

Tudi Sova ga je pomnožil za lep del in prelomil svoj sklep, trden sklep, pozabil v pijači ostrega komisarja, mestnih gosposk in vsega sveta, tem bolje si pa privoščal vina in drugih božjih darov.

Mračilo se je, ko se predrami v

svojem veselju, plane kvišku, hoteč napotiti se po prejšnjem poti.

Volja je sicer dobra, a njegovo meso slabo, glava težka, zaspana, noge nočejo prav služiti, pot jim je nestrpljiv. Tako se napoti Sova zopet proti domu.

Luna posveti zdaj izza oblakov; lepa poletna noč leže na polje in ravnino. V vseh sreih buči tako krasen čas veselje in domišljijo, torej tudi v Sovinem!

Na misel mu pride, kako je fantoval nekdanj s fanti na vasi, kako so ga ljubila dekleta, a on nij maral nobene, kako je našel posled lepo, gosposko nevesto. Dalje ne misli, dovolj mu je vže te sreče!

V potrjenje svojega nenadnega veselja povzdigne glas in zapoje pesen, prelepo fantovsko pesen, ki se mu dozdeva lepa, prelepa stoprv zdaj, ko je prepozno, davno prepozno, pesen, ki pravi:

„To žalost v eksempelj povém
Neskrbnim vam mladim ljudem,
Če dolgo živet' vam je mar,
Zaljubit' se nikdar nikar!“

XII.

Pozna ura bije v vaškem zvoniku, ko dospe Sova v vas. Užita pijača, dolga hoja, zatrta žalost in spomin lepših dnij mu popolnoma omami glavo.

Strašne podobe se mu drve v mislih, podobe, ki so mu sovražne, ki ga preganjajo, sam ne ve zakaj.

Šepetanje v sadnem drevju, šumenje vaškega potoka, ropotanje samotnega mlina ondi na strmini se mu dozdeva kot nagajajoče zasmehovanje, kot krik: glejte ga Sovo, kako srečen je z bogato, gosposko nevesto, da prav je storil, ker nij hotel kmetske poštene deklice; taka bi mu delala sramoto.

Sova postaja v tej nepopisljivej žalosti, roko dviguje kakor v maščevanje, pogleduje proti nebu, stresa z glavo in kolne.

Da, kedor bi mu zdaj prišel, ravno zdaj s sovražnim namenóm v jeklene klešče njegovih pestij, gorjé mu! Neusmiljeno bi ga precej pretrl, premlel, da bi ga pomnil vse žive dni! Vsaj le svet je hudoben, nihče drugi; svet, ki grdo, krivo govori o njegovej ženi, le svet jo je podučil, da jezi njega, le on pokopal njegovo tiho, sladko, zakónsko srečo. Tako togotéč se pride Sova po stezi na vrt pred hišo, v kterej stanuje.

Pol debele lunine glave se skrrije zdaj ravno za temen oblak. Veter potegne sem od severja in stresa dre-majoče vrhove sadnega drevja okoli stanovanja.

Sova postoji. Drevesno vejevje slika čudne podobe ondi na zahodni strani, na zidu in pod oknom, kjer stanuje njegova ženica in otrok. Kaj je to? — To je človek, ponočni vasovalec, ki vasuje s svojo ljubo. Glej! kako jej dela poklone, kako prikimuje, kako se spenja ob zidu in zre v samotno spalnico. In kaj še, kmetski fant nij; dolga njegova senca na nasprotnem zidu naznanja človeka v gosposkej suknji, z visokim pokrivalom.

Sova se nekoliko prestraši, zbledi, omahuje na trudnih nogah; a urno se zopet ojači, maščevalni ogenj mu blise v očesu, strašna misel mu šine v glavo.

Spomni se, kakor po sili mladega učitelja, o katerem govori ves svet, da mu zahaja v škodo, kar se tiče njegove lepe ženice. Le on tega ne verjame, a zdaj mora, mora; z lastnimi očmi se je prepričal.

Da, možak pod spalnico njegove ljube nij nihče drugi nego učitelj! Gosposk je, visok in tenek kakor trska. O hinavščina! žena ga je izdala, da je iz doma, in porabila to priložnost v največo pregreho, v vasovanje z mladim učiteljem!

V tej nepopisljivej jezi zvija Sova čudno svoj lunasti obraz, stiska grozovito pesti in se pripravlja v strašno maščevanje svojemu tekmeču, nočnemu vasovalcu, roparju njegove zakonske sreče.

Da, kaj bi storil, kako kaznoval primerno to strašno pregreho! Ko bi le vedel to in mogel zasačiti skrivaj in nenadoma hudodelca! Tako študira Sova nekaj časa in uganja, kje bi dobil krepkega pomočnika v tej sili. Povrh pa kuje hudo, ostro pridigo, ki jo bode govoril potem svojej nezvestej ženi. O, take še nij govoril noben pridigar na prižnici, da, povedal jej bode tudi, zakaj otrok nij podoben njemu, kako ga ona goljufa in sramoti pred sosedi in povsod!

Zdajci zopet veter potegne po drevju in nočna podoba se zopet jame gibati in sklepati svoje dolge roke, kot bi objemala nekoga.

Sovi zavre še hujši srd; ravno zdaj se poslavlja vasovalec od žene. Glej kako jo objemlje in pritiska na svoje hudobne prsi!

Zavest ga skoraj zapušča pri tem strašnem pogledu; kakor brezumen izdere v sili mlado drevesce, ki je vsajeno poleg njega, stiska je v koščenih pesteh, plane kot lev na svoj plen, na svojega tekmeča in neusmiljeno udriha po njem, da čudno odmeva po vasi in dolini, da razdrobi vse okno svoje stanice, da mu omagujejo sicer silne ker besne moči. —

A kaj je to? — Vasovalec se ne gane! Ali je brez čuta? ali ga je celo ubil? O grozovita misel!

Zopet potegne veter in ponočnjak se zopet vzdrami in jame objemati razsuto okno. —

Sova ostrmi; nepopisljivi strah ga zalije. To mora biti sam peklenščak ali učitelj, ki mu je začaral ljubo in njega. Ta strašna misel mu omami zavest, zboji se, drevesno gorjačo vrže od sebe in beži, kar ga morejo nesti utrujene noge pred škratastim vasovalcem svoje nezveste zakonske polovice, pred čudno podobo, ki ga preganja!

Dospesvi med drevje se spotakne ob korenine, pade na obraz, kri ga zalije, misel preganjajočega strahu ga zapusti, kot brez življenja

obleži na poti. Tako ne vidi, ko požari zopet polna luna izza oblakov, da je bila nočni vasovalec le — senca bližnje lipe, ki je igrala ob zidu, se ne prepriča, da bi mu ženica bila zvesta, da mu učitelj ne zahaja v škodo, vsaj nocoj ne. In kaj še? Strašen kes se mu vzbudi v prsih, da je uničil v nepotrebnej jezi najlepše drevesce na vrtu, da bode imel hud račun jutre s hišnim gospodarjem in da je razbil okno svoje spalnice, prestrašil ženo in nežnega otroka, katerega vendar ljubi, čeravno mu nij podoben — in da, o gorje! da bode pridigovala jutre ženica, ostro pridigovala in kričala gotovo huje, kakor si je on bil izmislil, kazniti jo z govorom.

A. Koder.

(Konec pride.)

Daktilus.

V.

V Daniji knez je živél obdarjen z bogatstvom nezmérim, Ali največi zaklád, katerega ne bi zaménil Za bogatstvo svetá, bil lepi in modri je sin mu. „Ti si dorastel, moj sin! Očetov zdaj blagoslov prejmi Ter se po svetu podaj! A kadar se troje izpólni Let, povrni na dom se očetov in tédaj povéj mi, Kaj je v resnici lepó in kaj je umetnosti smoter. Zvésto poslušaj podúk, od koder se tebi ponuja, Ter ga primérjaj vselój z razsodom lastnega uma. Z lahkim srcem potúj; z odprtim ušesom in okom Jemlji utise na sé ter zapisuj si je v dušo!“ — Starec je rekel také in vse mu k odhodu pripravil. Sin se nij dolgo mudíl. Pogledati v svet je že davno V srcu želél. In zvédeti, kaj je lepota resnična, Kteri le sin bi si dal od očeta to dvakrat veléti? Ladjo ponosno zasedši popelje se kneževič urno Tja na bogati otók, ki z daleč kot kreda se béli, V Anglijo, blázeni kraj, kjer prémog in biftek slovita, K národu težke krví, železne batíce in volje. Kar svet ima blagá, nakupičeno vsakega tam je; „Menda i lepega kaj“, také sin knezov modruje. Kažejo v shrambah mu vse, kar so iz dalnjega svéta

Sini John Bullovi vkup nanесли kot srake na gnezdo:
Starih bogóv od rek, ke Indijo zmakajo širno;
Kose od Parthena, kar ukradene belem pri dnevu;
Cele in stréne roké in glavé vseh kipov helenskih;
Nakupljénih podob iz vseh galerij in muzejev
Vsega svetá, — še več pa na tihem pod róko dobitih.
Vse si ogleda moj knez; naravno, da vsemu se čúdi,
Kar mu tolmačíjo tam in s čem se bahájo kot svojim.
Ali ko praša za cilj umetnosti in za lepoto,
Reče mu razkoračeni sin sebičnega Bulla:
Prava lepota je to, kar služi v korist in dobiček;
Utile pulchrum est; ergo et pulchrum est utile! — Goddam!*)
Čuden se knezu zdí ta nauk Šekspirovih vnukov,
Vendar zapomni si ga, poslušen očetovej volji,
Ladjo obrne takó in jadra tija na Francosko.
Krasni se Louvre odprè čudujočim očem kneževíča;
Slike prekrasne so tu vseh šol in vekov različnih,
Šol ital'janskih in šol francoskih, hollandskih in nemških,
In ko vpraša zavzet moj knez za bivstvo lepote,
Brž mu odvrne galantni Francoz: Lepota je to nam,
Kar se ugóдно očém in našemu sluhu priléga. —
Knez si zapiše ta rek v spomin in dalje potuje.
Jedva je z ladjo pristál pri Cádizu mestu in španskih
Tal dotakníl se, čuj! trobenta ga kliče v areno,
K bikovim borbam. Uzé matadór**) se v sredino postavlja;
Knez si pogleda ta bor; a stud in gnev mu protrese
Ude vse; ne da bi poprašal, kaj je lepota,
Drugo jutro odrine že proč in hrbet pokaže
Narodu bikovih borb, ki vzbujajo srd in togoto,
Da razjarjeni čut proti lastnej krvi besnuje
In v puščavo teptá zemljó, ki slična je raju. —
Hud zanese vihár mladenčevo ladjo v Egipet.
V Aleksandriji knez nastopi zdaj dom Faraonov,
Slavnega Nila nanós, prastare zibélko prosvéte.
Od Kaire podá se v okráj piramid nebotičnih,
Sprémljan od treh Beduinov, jezdeč na krotkem oslíčku.
Že z daljine zazré, v soparno tančico zavito,
Kéobsa slavljeni stvor, piramid egiptskih kraljico.
Strmo po stopnjah se vzpnè, dvigovan od žilavih vodij,
Piramidi na vrh, od koder se krasen odprè mu
Protí Kairi razgled črez nepreštevne stolpóve,
Mesta, vasí in raván, rujavemu morju podobno.
Lep in vzvišen se zdí mu prizór piramid veličastnih,
Da zaklikne na glas: Enake lepote nij najti,
Kakor je združena tu v velikanskih razmérah in črtah.
Lépo je to, kar um in srcé povišuje človeku. —

Milan.

(Konec pride.)

---

*) Koristno je lepo; zato je i lépo koristno. Pri Bogu!
**) prvi borilec.

Popis slovenske zemlje.

(Dalje.)

Istrske reke, ktere imajo kratek tek, na izlivu pa navadno luke, so na zapadnej strani: Dragonja, Mirna in Lim, na iztočnej Raša. Lim je do polovice podzemska reka kakor Ljubljanica ali Reka. Omeniti je še Boljunšice, ki se v Cepiško jezero izliva. Istrske reke so sploh po svojih globoko izrutih koritih in strugah znamenite.

O morju smo gore na kratko govorili; naj še nekoliko pristavimo. Morje se globoko zajeda v slovensko zemljo; posebno je Istra s svojimi otoki od njega takó rekoč narezljana in načlenjena, kar déla veliko število luk in pristanov, kterih se šteje 36. Veči teh so: Trst, Koper, Piran, Umag, Rovinj, Pulj, Preluka.

K Istri spadajo trije veliki otoki kvarnerskega zaliva: Krk, Čres in Lošinj. Krk obsega 7.4 □milj, Čres 5.8 in Lošinj 3.1. Prirodne lastnosti Istre in kraškega svetá se nadaljujo na teh od zveze s suho zemljo ločenih zemljiščih: golost, razdrtost in suša površnosti. —

10.

Pogledimo zdaj na doline in ravnine slovenskega zemljišča.

Doline (ako so majhne, doli in drage) so navadno za vodami, najčesče rekami, ker je dolinam pri postanku najbolj voda kumovala; suhih dolin, ktere ne bi bile od rek pretakane, je po Slovenskem jako malo. Večina dolin je torej vodnatih; suhe doline so posušene vodne struge.

Dolgost dolin je od dolgosti dotičnih rek odvisna. Najdeljše doline so torej za Dravo, Savo in Sočo.

Za Dravo so najimenitnejše Ziljska in Junska na Koroškem. Junska se odlikuje s širokostjo, kakor je koroška dežela sploh od vtoka Drave do Labode priméroma k ostalemu nje zemljišču precej globoka in razširjena, kar tudi mnoga tamo nabrana jezera kažejo.

Med Pohorjem in radljičkimi gorami se razprostirajo manjše ravnice pri Mutini, Marbegu in Sevnici (Zellnitz); od Ruš do Maribora pak se vedno bolj širi dravska dolina, ktera se končno razširi v tako zvano ptujsko polje (od Maribora do Ptujja), ktero se pod Ptujem nadaljuje pa tudi zožuje, dokler pri Središču prestopi v širno hrvatsko planjavo. —

Jako obrtna je mežka dolina (pri Prevalih) in krasna ter rodovitna je mislinjska (Slov. Gradec).

Murska dolina se pod Radgono razširja v veliko mursko polje.

Savska dolina je ena največih. Ona se s prva od Podkórna razteza do Radoljice. Potem se nad Naklom razširja v veliko gorenjsko polje, za obema bregoma Save. Ravan med Kranjem, Loko in Mejvodami imenuje se „sorško polje“ (S. Jenko). Proti Ljubljani se imenuje ljubljansko polje (Vižmarji). Pod Zalogom do Litije se dolina zožuje, takó da je potem do Zidanega mosta prav tesna, pozneje pak se vedno bolj razširja, dokler od Vidma in Krškega počenši proti Brežicam kot široko brežko polje prestopi v hrvatsko Posavino.

Savinja, levi pritok Save, ima jako lepe doline in polja. Med Ljubnim in Ročico, kakor tudi pri Mozirju je dolina še nekoliko ozka, ali od Le-

tuša se jame v prostrano polje razširjati doli do Celja in proti Vojniku. Savinjski pritok Paka ima romantično sotesko (ozko dolino) z imenom Huda luknja, Húdinja pak dela ne menj romantično sotesko, imenovano Sót-ska dolina, med Novo Cerkvijo in Velenjem — po mojem sodu dolinice, ki se smejo z mnogimi slavljenimi švicarskimi gledé romantičnosti mériti. Jako lepa je tudi spodnja savinjska dolina od Celja do Zidanega mosta, imenitna po svojih toplicah in krasoti in romantičnosti krajev.

Savinjska dolina utegne poleg savske ena najčarobnejših in krasnejših slovenskih dolin biti.

Izmed savskih dolin naj še omenim sledečih.

Jako imenitna po prirodnih lepotah (pad Savice) in po rodovitosti je bóhinjska dolina, $4\frac{1}{2}$ milje dolga, a okoli $\frac{1}{4}$ milje široka, dobro naseljena in obrtna. Posebno imenitnost jej daje bohinjško jezero.

Krasna in obrtna je sorška dolina, koja se pod Škof. Loko s poljansko dolino združuje.

Ravna, s kraja suha in pusta, pozneje ljudnata in z logi in njivami krita je 5 ur dolga pivška dolina, imenitna po izviru Pivke (pod Trnom) in nje izlivu v postonjsko jamo.

Unec (Ljubljana) preteka lepo planinsko dolino (Planina na Notranjskem), dobro obdelano in tudi z logi pokrito („Planinski logi“). Pod Vrhniko, kjer Unec in Pivka prihajata kot Ljubljana na svetlo, se začne „južna“ ljubljanska ravnina.

Krka, tekoč s početka skoz ozke dolinice in soteske, razširja se končema v prostrano krško polje.

Potoki in rečice po Dolenjskem

delajo mnogo krasnih dolinic, ktere so pravi tipus dolensjske strani.

Soška dolina je od izvira Soče do Solkána (nad Gorico) v obče bolj ozka; samo nekoje krati, kakor pri Boleu, Kobaridu in Tminu se bolj razširja ter dela poljá. Pod Solkanom pak se dolina razteza v goriško ravnino tija do vtoka Ipáve v Sočo.

Od tod pak Soča slovenska tla samo obrobljuje ter preteka precej prostorno italijansko dolino do svojega izliva v morje.

Izmed Sočinih pritokov dela Ipava lepo, obljudjeno in plodovito ipavsko dolino, sezajočo do Zavodnje. Od Dornberga počenši se ta dolina proti Mérní in Gorici čem dalje bolj odpira. Rodovitost in prijaznost, deloma tudi romantičnost (na severnej jako goratej strani) dela to krajino jako zanimivo in slovečo.

Reka (it. Timao imenovana), izvirajoča pod Podgrajami, jugoiztočno od Pivke, dela 6 milj dolgo reško dolino, dokler se pri Š. Kocijanu v jezeru izgubi. Reška dolina, ako ravno k večemu tesna, je ipak dobro obljudjena.

Doline, koje delate Čúbranka in Kolpa, so ozke in jako globoke. Cerkniška dolina, ležeča za potokom Obroh in med jezerom, je velika ter blizu 3 □ milje prostorna, ali ona je močvirnata in zato menj obdelana.

Doline istrskih rek imajo sploh to lastnost, da so visokobregovite, ozke in večidel le pri ustju razširjene, in tudi močvirnate. Ravnine in nižine se nahajajo skoro samo ob ustjih Dragonje, Mirne in Boljunšice, kjer se ta v cepiško jezero izliva.

Toliko o dolinah; naj še pristavimo nekoliko opazk o ravninah, da-si smo o njih že nekoliko omenili!

Za ravnino rabi rado ime polje. Znamenitejša polja so, da jih bolj pregledno naštejemo: celovško, med Celovcem in Velikovcem; ptujsko polje, od Lobnice rečice počeni do Ptuja (gornje pt. polje) in od Ptuja naprej do Središča (spodnje pt. polje). Ptujsko polje méri okoli 6.5 □ milj ali 65.400 oralov. Mursko polje, od Radgone do Strigove, méri okoli 4 □ milj; ono je precej močvirno.

Velika kranjska ravn, razprostirajoča se od tržičke Bistrice do Vrhnike in Studenca, od Šk. Loke do Kamnika in do Zaloga, je vseh slov. ravnin največa ter zaseda nad 10 □ m. prostora. V to ravn spadajo kranjsko, loško sorško, bistriško (za kamniško Bistrico) in ljubljansko polje.

(Dalje pride.)

Solnce.

Solnce, naša dnevna zvezda, ne razsvetljuje samo našo zemljo, ampak baš s svojo svitlobo in toploto vzdržuje organični život na površju zemlje; pa tudi v notranjost zemlje deluje njena toplota. Solnčna svitloba in toplota vzrokujete dalje znamenite kemijske procese na zemelji in v zraku. Mislimo samo na fosforescencijo! Prhlo drevo namreč in mrtve živali solnčna svitloba kemično razkraja, in vsled tega one počasi gorijo in se v temi svetijo.

Vplivom solnčne svitlobe tvarine spremenjajo svoje barve, a rastline izdišejo njenim vplivom kisek. Koliko meteorologičnih sprememb vzrokujete dalje solnčna svitloba na našem planetu! Z eno besedo, dokler nam solnce zemljo razsvetljuje in greje, dotlé bode na njej vegetativni život obstajal, človeštvo pa bode moglo napredovati in duševno in telesno, a čem bode poslednji solnčni žarki s površja zemeljskega izginili, brž se bode tudi začela večna tema in ponehanje duševnemu in telesnemu življenju. Solnce je poslednjič tista jezgra, ktera vsa nebeška telesa s svojo privlačnostjo v

stanovitih daljavah po natančnih in točnih zakonih okoli sebe v pravilno sostavo vravnava.

Če je tedaj solnce tako znamenito nebeško delo, potrebno je, da je bolje spoznamo. V sledečem naj spregovorimo nekoliko o njegovej daljavi od zemlje, o njegovej velikosti, o njegovem gibanju in fizičnej kakovosti! —

O daljavi solnea od zemlje se je s početka samo gatalo, in isti Ptolemej, Kopernik in Tycho o tej daljavi nič določnega niso omenjali, temveč kar takó trdili, da ta daljava 1200 zemeljskih polumerov iznaša. Tudi imenitni zvezdar Kepler je trdil, da daljava solnea od zemlje po priliki samo 3500 zemeljskih polumerov iznaša. Dandanes pa znamo za gotovo, kako je ta daljava velika.

Ona se je na štiri načine določila. Ti načini so:

- 1) z določbo paralakse Marsa pri njegovej opoziciji;
- 2) s prehodom Venere kraj solnea. (Ti prelazi se redko kedaj dogajajo; predposlednji je bil l. 1769, poslednji pa 9. prosinca 1874; prihodnji bode leta 1882).

3) s pomočjo meseca tako imenovanimi mesečnimi jednačbami.

4) z merjenjem svitlobe.

Po teh načinih našli so učenjaki, da je solnce od zemlje 147·53928 miriamentrov oddaljeno.

Tudi glede velikosti solca nahajamo razne misli. Tako je na primer Anaksagoras trdil, da je solnce tako veliko, kakor Peloponez, a Eudoksij, da je solnce od meseca devetkrat večje.

Novejše preiskanje pa uči, da je objem solca 1,251,000 krat večji od objema naše zemlje, in da solnce ima 319,500 krat več tvarine, kakor naša zemlja. Premer solca iznaša 1409·8, a obseg 4303·6 kilometrov.

Solnce se kakor planeti okoli svoje osi vrti, kar je Fabricij prvi trdil. On je zapazil, da so v solncu temne pege, in je trdil, da iz gibanja teh sledi, da se tudi solnce krog svoje osi vrti. Po Spörer-ju se solnce obrne krog svoje osi v 25 dnevih, 5 urah in 38 minutah.

Solnce moremo redko kedaj prostim očesom opazovati, ker nam neizmerna svitloba tega sicer ne dopušča. Samo kedar so solnčni traki slabejši, kakor n. pr. pri vzhodu in zapadu, pa tudi po zimi moremo prostim očesom v solnce gledati, drugače pa moramo, da ne oslepimo, primerne sprave (orodja) rabiti. Takim opazovanjem seznavamo, da je solnce enako svetlo teló. Če pa solnce z daljnogledom opazujemo, prepričamo se, da ono nij ideal popolne čistote, ker opazujemo, da temelj solnčnega površja nikdar nij popolnoma čist, temveč več ali manj moten in raznimi žilicami kakor mramor prepleten. Razun tega z daljnogledi tudi tako imenovane solnčne pege in baklje zapazujemo.

Solnčne pege je prvi opazil Fabricij. Točnejše opazovanje teh prikaznij na solncu nas uči, da njih oblika nij nikdar pravilna, in se one redko kedaj posamezne nahajajo, ampak da so navadno ali v veče ali v manje kupe zbrane. Solnčne pege so dalje navadno oglate, brez natančne zveze, kakor da so izrezane in v časih tudi svetlimi progami premrežene. Jezgra solnčnih peg je pokrita z manj temnim zavojem, t. j. s polusenco ali ogradbo, ki se tudi penumbra imenuje. Jezgra je navadno enako temna, penumbra pa na zvananjej strani temnejša. Velikost solnčnih peg je jako razna; nekatere so tako male, da se komaj z najboljšimi daljnogledi dajo videti, druge pa so tolike, da s svojo veličino zemljo presežajo, in je s prostimi očmi opaziti moremo. Tako je Schwabe l. 1865 šest peg s prostim očesom opazil, a Heis 24. sušca l. 1864 opazoval pego, ktere penumbra je bila šestkrat večja od površja naše zemlje. Veličina peg nij stanovitna, ker se one mnogokrat hitro povečavajo in v časih tudi zevsema izginejo; v časih pa se velike pege in njih kupi po več mesecev na solncu prikazujejo. —

Razdelitev peg na solnčnem oplošju nij enolična. Največ peg nahaja se mej 5 in 30 stopnjo severne in južne širine, najmanj pa okrog solnčnih stožerov (polov) in na polutniku. Ali množina peg in njihovih kupov, kakor Schwabe in Wolf trdita, v stanovitnem času rase in pada. Koliko let to vreme trpi, še do zdaj nij določeno.

Znano je uže dalje časa, da se solnčne pege na solnčnem oplošju gibljejo, ali komaj v novejšem času se je našlo, kakoršno je to gibanje. Spörer je namreč našel, da se pege v istih kupih razno gibljejo, Weber

pa, da je gibanje solčnih peg v kupih jako sestavljeno in zapleteno, in meni, da nam ravno to potrjuje, da se na oplošju solčnem razni toki nahajajo. Čeravno nam se omenjene pege temne

vidijo, ipak one izžarivajo, kakor Zöllner trdi, štiri tisočkrat več svetlobe nego enaka ploča polnega meseca.

Dr. Križan.

(Dalje pride.)

Pisma o ruskej literaturi.

II.

Sodržanje povesti „Son“ — sanje — pojavivše se v prvih dveh štev. „Nov. Vrem.“ tega leta je v kratkem sledeče:

Turgenjev je živel s svojo materjo v malem primorskem mestu; kje, nij povedano. On je bil 17letni mladeneč, mati njegova 35letna, lepa ženska, udovevša v 7. letu svoje zakonske zveze, ktere plod je bil edini sin, plamenečega srea i žive domišljije, kteri je v svojem življenju do moža mnogo sanjaril, kakor v metafizičnem, tako v navadnem pomenu besede, i tudi nekoliko veroval tem sanjam.

Enkrat se mu sanja, da išče svojega očeta, ki pa nij umrl, ampak skrival se samo pred svojo ženo i sinom v neki ulici, ozki i temni, mesta primorskega, v katerem je živela mlada vdova s svojim sinom. Našel je na necem umazanem dvoru nizko stanovanje z okroglimi okni, v ktero je stopil, kjer je zagledal svojega očeta, ki pa nij umrlemu bil podoben. s pipo v zobeh in v dolgi spalni suknji, i kteri je, videvši sina, vedno pomikal se nazaj in izginil v megli razširivše se izbe.

Nastopilo je leto; primorsko mesto se je jako oživilo, i Turgenjev ljubil je sprehajanje po bregu morja, kjer je bilo mnogo kavan i družih podob-

nih zbirališč naroda. Ko se necega dne tako sprehaja na omenjenem prostoru, zagleda pred neko kavano človeka, ki mu je bil jako znan po vidu, i ki se mu je črez dolgo časa pripomnil, da je njegov oče v sanjah. Ukaže si za isto mizo vrček piva, in se sploh tako dolgo miče okoli tujea, da zvé, da je baronskega stanu, da je rodom Rus, a se preselil uže pred nekimi leti v Ameriko; da skoro odjadra nazaj. A med razgovorom mu je sam tudi povedal, kako se kliče, kje i v kacih okolščinah živi, kar je tujea nekako splašilo, tako, da se je takoj po tem s svojim zamorcem, kteri je prišel od nekođ, pobral v kavano, pred ktero je Turgenjev še dolgo, dolgo sedeli čakal, da bi baron še prišel iz kavane; kajti rad bi bil še z njim govoril enkrat. A baron i zamorec sta izginila, kakor kafra.

Turgenjev gre nevoljen domov. I kako se začudi, ko mu dekla začne praviti, da je mati omedlela med tem, i da je pričina omedlevici bil neki tujec, planivši v sobo k materi, a udaljšivši se ravno tako hitro iz nje, ko je dekla na krik materin prihitela na pomoč, i ko je po opisu dekle prepričal se, da je ta tujec bil isti baron, s kterim je pred nekolikimi minutami pivo pil. Mati se je nekoliko popravila, ko so jej dobili vrača, a za vsem se nij mogla pomiriti.

Sin celo noč prečuje na strani svoje toliko prestrašene matere, ktera pa o pričini (vzroku) nij hotela nič povedati svojemu sinu, kateri je tudi nij izpraševal; zakaj ne, je jasno. Naenkrat v noči začne mati govoriti: „Sin moj, naj ti nekaj povem; ti si uže vzrastel, smeš vse vedeti. Vidiš, jaz sem poznala prijateljico, mlado i lepo, zgodaj omoživšo se, i živevšo prve dni po zvezi s svojim možem v stolici našej. Povsod v javnosti proslula je po svoji lepoti; mladi ljudje hodili so mnogo za-njo, posebno pa neki častnik s strašnimi črnimi očmi, kterega se je vselej i povsod silno bala. Enkrat so dali tovarišči omenjenega oficirja večer, na kateri so povabili tudi njenega moža, a ona je ostala izza slabega zdravja doma v gostilnici, kjer sta stanovala. Dolgo čaka moža, a potem se vleže, a naenkrat, odpre se skrita dver, i strašno! — isti častnik plane na-njo, je pokrije z nekim belim platnom — i izgine ravno tako naenkrat. Mož pride domov, najde ženo vso splašeno, vpraša, no nič ne zvè, pa vidi, da nij zakonskega prstana z briljanti, iščeta ga oba, no nič ne najdeta, rezultat: takoj drugi dan se mož z ženo odpelja, ktera je črez nekaj časa rodila sina. Več otrok nij bilo, a mož je skoro umrl od skritega gorja. In ta sin. . .“

Sin je razumel svojo trepetajočo mater, uznal tudi pričino oni zagođečni (nerazumljivi) žalosti, ktera je bila vedno razlita na njegove matere obrazu. Udalji se mati v sosedno sobo, zadremlje tam na divanu, med tem ko zvunaj burja strašno tuli. No

z juterno zarjo prestane silni veter, a njemu se v tem migu zopet pokaže uže znana mu dovolj podoba. Pri tej priliki on hitro vstane, beži, kakor za podobo na ulico, brodi okoli po mestu, zajde med tem v ulico, ktera je podobna onej, v kterej je v sanjah iskal svojega očeta. V istej ulici zapazi tovarišča barona, zamorca, kterega želi poznati, a ta mu izgine iz vida, i ko tako strmi, pokazalo se mu je, da je prišel pred isti dom, v katerem je bil v sanjah s svojim očetom, pozvoni, pridejo odpirat, izprašuje vse na tanko, i sliši, da je tam živel neki baron, ki je po noči odpeljal se v Ameriko.

V svojem obupu poda se, da bi se nekoliko provetрил, na morski breg. Hodi semtertje, misli o strašnej prošlej burji na morju in v tacem stanju v morski strugi najde — telo svojega očeta v sanjah, amerikanskega barona, strašnega, črnookega častnika z blesketajočim prstanom na roki, kterega mu raz nje sname, beži domov, i še le zdaj pove vse svoje pripetljaje materi, ktere je imel z amerikanskim baronom.

Mati strmi, se vé, ko jej sin pravi vso povest, no premaga silne dušne boje vsaj toliko, da se zbere, odene, i prosi sina, da bi se oba podala vkup k trupu nesrečneža, da bi se prepričala tako o tem, kar se jej je še vedno zdelo dvomljivo, da si je svoj zakonski prstan uže dobila. Prideta na mesto, no prepozno — telo nesrečnega utopljenca je bilo uže med tem, nikdo ne vé, kam izginilo, da-si so še sledi, kjer je ležalo, bili vidni.

„Tak i propál sléd mojégó otcá. . .“ konča Turgenjev svojo fantastično povest „Son“.

F. M. Štifter.

Primož Trubar.

(Dalje.)

Trubar se je rodil l. 1508 v Raščici, vasici, ki je ondaj spadala pod oblast turjaških grofov, tri milje oddaljena od Ljubljane, na Dolenjskem.

Šole je obiskoval na Reki (Fiume), v Solnogradu in Beču.

Kakor ubožni dijaki vseh časov, živel je tudi Trubar od dobrot blagih ljudij; služil si je namreč, kakor je ondaj navada bila, s pevanjem duhovnih pesnij, od hiše do hiše hodé, svoj kruh, kar pa, prav rekoč, nij mnogo različno bilo od beračenja.

Revščina mu tudi nij dopuščala, da bi bil kakovo univerzo mogel obiskovati. Zato se grškega in hebrejskega jezika nij utegnil naučiti; pač je se na Reki ilirščine in italijanščine naučil. Posebno ilirščina (srbsko-hrvatski jezik) mu je sleje prav dobro služila.

L. 1527 našel je Trubar, v svojo domovino se vrnivši, velikega dobrotnika in zavetnika v tedanjem tržaškem škofu, Petru Bonhomu. Ta ga je za pevca „diskantista“ prejel med svoje pevce in mu tudi dal priliko, da je mogel duhovniške nauke dovršiti.

Isti škof je Trubarja v duhovna posvetil; vendar pak Trubar nij v tržaško vladikovino kot svečenik vstopil, nego v svojo domovinsko, ljubljansko, ktera se je ondaj tudi črez nekdanjo „celjsko kresijo“ na Štajerskem raztezala.

Po prizadevanju istega tržaškega škofa Bonhoma dosegel je Trubar kaplanijo pri sv. Maksimiljanu v Celju (l. 1530), potem župnijo v Loki (na

Štajerskem, za Savo pod Zidanim mostom) in nedolgo potem župnijo v Laškem (Tüffer).

Po pravici ga torej Trubar hvali kot svojega največega dobrotnika, ki ga je k vsemu dobremu zvesto vodil.

Po svedočenju povestnice bile so se ondaj v zapadno cerkev polagoma in sčasoma vrinile velike napake. Čem dalje so te obstajali, tem večo škodo je njih nezdravost prinašala v družtvne razmére držav, kar je pri velikem vplivu cerkve na državno življenje čisto naravno.

Vsled teh pogrškov bil je cerkveni in družtveni red mnogokrat silno potresen. Eden najsilnejših onih potresov bila je tako zvana „reformacija“ na Nemškem, vzdignena po Martinu Lutherju l. 1517 in provzročivša veliki razkol v zapadnej cerkvi.

Ker so ondaj naše slovenske dežele bile v tesnej zvezi z Nemčijo, zato se niso mogle izogniti tega velikega povestničnega dogodka, in takó je mogočno duhovsko vrenje, ktero se je godilo v Nemčiji, tudi v naših krajih vzmetlo duhove in namreč našega Trubarja tako silno razvnelo, da ga je s seboj kot val odneslo, takó da je v nekojih ozirih on Slovencem skoro isto postal, kar Luther Nemcem.

Uže v Celju, potem v Loki in v Laškem je Trubar mnogo govoril in deloval proti duševnej tóposti in vražjim véram, katerim je sicer dobrodušno slovensko ljudstvo — kakor je Trubar menil, po krivdi duhovščine — bilo tolikanj udano. V Ljubljani, kamor

je najbrž kot glasoviti pridigar vedel si pot najti (l. 1531), nij samo, kakor dotlej, proti duhovenstvu govoril, ampak také daleč šel, da je začel uživanje sv. telesa v enej edinej podobi kot pomanjkljivo odsvetovati. Še več, tudi proti neženatosti (neozženosti) duhovščine je jel govoriti.

Da ostala duhovščina, ktera je z večine z obstoječimi razmerami kolikor toliko zadovoljna bila, vsaj z glavnimi, nij molčala, nego Trubarjevim nazorom nasprotovala, je naravno. Vendar pak je to nasprotovanje jako malo izdatno bilo; vzrok temu je bil, ker so deželske oblasti, tako imenovani „kranjski stanovi“, lutriškej veri jako prijazni in naklonjeni bili. To se je najjasneje pokazalo, ko je škof Ravbar Trubarju pravico pridigovanja vzel. Tedaj si je Trubar s pomočjo deželskih stanov in ljubljanskega magistrata znal toliko pravice priboriti, da se mu je špitalska mestna cerkev svobodno prepustila v opravljanje službe. V to cerkev je potem plemstvo in meščanstvo ljubljansko v velikem številu vreló Trubarjevih pridig poslušat.

Tako je Trubarjeva stranka vedno

bolj rastla. L. 1536 se je celó eden ljubljanskih korarjev, po imenu Pavel Wiener, Trubarju pridružil. Ta mož je bil imeniten gospod, deželski odbornik, dostikrats poslanstvi na kraljevski dvor pošiljan. Ta je Trubarjeve nauke brž z dejanjem potrdil, vzemši si ženo v zakon. Tudi neki drugi korar, z imenom David Hasiber, in pa kaplan špitalske cerkve, po imenu Andrej Latomus, prestopila sta na Trubarjevo stran.

Vendar pak se je l. 1540 moral Trubar vsled kraljevskega povelja, koje si je deželski glavar Nikola Jurišič izprosil, na svojo župnijo (v Loko?) umakniti, potem ko je deset let neprestano za novo véro deloval.

Toda ne za dolgo časa; kajti uže dve leti pozneje (l. 1542) bil je od škofa Franca Kacianarja za korarja v Ljubljani imenovan. L. 1544 pa mu je poveril Kacianarjev naslednik, škof Urban Textor, pridigarsko mestu v stolnej cerkvi, in to v družbi z gore omenjenim P. Wienerjem, také da je Trubar najbrž slovenske, Wiener pa nemške pridige opravljal.

Lz spisov M. Valenčaka.

(Dalje pride.)

Jezikoslovstvo.

II.

Prežati, na prežanje iti, serb. na oprezu: mačka na miš preži; ke-dar je kako gostovanje, gredo prišleci (advenae) na prežanje (na gledanje): koren prêg- pomeni intendere ušesa nategnoti, paziti; na enak način je razvit pomen v besedah strežem straža stražim, komu v prestrge priti; gremo očeta streč expectare, komu po

življenju streči (paziti na-nj, da bi mu potem življenje vzel), očetu streči (služiti in pomagati prim. nem. sorgen) strežba, koga stražiti (paziti na koga) komu v prestrge priti (komu naprej prileteti in die Vorhut kommen) — iz korena sarz- strecken spannen Curt. br. 577, Hintner Wb. der lat. Etym. pri stringo.

N a t o n = drvoton je mesto,

kder se drva sekajo; kor. tan- je ohranjen v stsl. tēti, tīnā, nsl. tnem, teti, tnalō Curt. br. 237 in Mikl. Lex. pri tēti.

Omeznoti, mūzati: roke si omeznoti, drevesu skornjo omeznoti, mimo drevesa so vozili in so mu skornjo omeznoli, korenje omeznoti mūzati t. j. z roko blato ali prst iz korenja sneti (abstreifen), kedar korenje pipljejo; prim. izmuznoti komu kaj (vzeti), izmuznoti se entschlūpfen, na dalje pri Kleinm. tudi zmezati se in Mikl. Lex. pod mēgnōti; k pomenu namuznoti se komu (nasmejati) prim. rēzati.

Jan; v jan stopiti: v red strit drugih delavcev stopiti, ta je na janut on jan dela, posebno pri delavcih v goricah navadna beseda; koren i oziroma ja- iti ire, pomeni tedaj prav za prav Gang, hod. —

Pasti, pasem; prvoten pomen je paziti: otroke pasti t. j. na otroke paziti; enako tudi živino pasti (hüten) in iz tega potem živina se pase (weiden), paša, pastir; zato je tudi on pastir, ki ljudi pase. —

Naše oblike gos-pon gosponka so v drugem delu najbliže v rodu z besedami pan lit. ponas, gos-pa še hrani morda najkrajšo obliko korena pā-, primeri Fick 1222; v obliki gos-

pod se vjema zadnji del z gr. πόςις skr. pa-ti-s, lat. hos-pit-is (gen.)

Žmek (iz žim-uku) Kleinm. Schraubenmutter, je pri nas oni les, v kateri se vreteno vrta, ki je ob koncu v „Pressbaumu“ in tako „Pressbaumu“ z vretenom gor in dol vzdiga, prim. rus. žemu žomu Presse in naš ožemati ožeti žmikati.

Volk je a. lupus; b. ona igra rečika, otlā kroglā, od spodaj ima držalo, na katero se nit namota, z naglim potegom namotane niti skoz zasukana kroglā iz ročnika na tla, kroglā pleše in tuli (imenuje se tudi bolha?); c. je volk tudi kolo na tkalčevih stavah, ki suče navlak, in navlak namotava na se, kar je natkanega platna. Pomen c. hrani prvotni pomen te besede, prim. vlečem vlačim; morda še je tudi pomen b. tako postal, izvirno je bil tudi pomen a. v smislu vleko u živali; volk si je tedaj v rodu z besedami vlečem vlačim; tudi vol iz korena var- val- ziehen itd. pomeni vlekočo žival, seveda vol inachi vlačī nego volk, primeri ju-men-tum in bržko ne tudi junec lit. jau-tis Ochse: jugum, jungo prežna žival; v premenjenem pomenu je volk v steni v zemlji, tudi neka bolezen se tako imenuje.

J. Šuman.

Drobne vesti.

Fr. Kanitz (znani popisovalec Srbije) je izdal novo delo: „Donau-Bulgarien und der Balkan“, 2 zvezka z mnogimi slikami, v Leipzigu 1875—77 pri Herm. Fries-u. Kritika nemška trdi, da po tem delu Kanitz sluje kot „najditelj“ Bolgarije. — Od umrlega jako nadarjenega na-

šega rojaka V. Potočnika, c. kr. mornarskega poročnika, je ravnokar izišel v časopisu „Aus allen Welttheilen“ jako zanimiv spis: „Streifzüge in Ostasien“ (s slikami). Lani so tudi v „Westerm. Mon.-Heft.“ bili spisi od istega Potočnika sodržani. — Friedr. Bodenstedt (zložitelj

„Mirza-Schaffy-a“) je izdal v prevodu, ki se kot najboljši nemški original čita, imenitne Hafisove persijske pesni pod naslovom: „Der Sanger von Schiras“, v Berlinu pri A. Hofmannu 1877. — Pariz, glavno mesto

Francoskega, stelo je lani 1,956.748 lj. ter je v 4 letih za 134.956 prebivalcev narastlo. — Za svoj najnovejši roman „Vnov“ (Znovi) prejel je Iv. Turgejev 7000 rub. od zaloznika, izdatelja „Vestnika Evropy“.

Književnost in umetnost.

Od vece roke nam je došla ta-le kritika: Kar se tiče Kocijanievih narodnih pesnij, moram pripoznati, da je naš skladatelj pravo zadel. Slovenec rad prepeva in bo peval, dokler mu narod živi. Petja pa mu dajo njegovi lastni sinovi. Na narod, čeravno malo-brojen, vendar v godbi steje dosti izobražencev, katere ljubezen do pevajoega naroda sili pesnic mu pokladati, in teh imamo na izbiro. Tembolj nas je zveselilo, ko smo Kocijanieve narodne naprave sprejeli. Skladatelj — ast in hvala mu! — je to delo slavno začel; da bi je tudi slavno končal! Delo je na vsaki način popolne hvale vredno. Prvič zaradi tega, ker so nam naše narodne pesni ohranjene za prihodnost — seveda delo ne sme zaostati, ker število narodnih slov. pesnij je veliko —; drugi nam

kaže skladatelj, da je strokovnjak. Razun nekaj tiskovnih napak se v njih harmoniji ne najde nobenih. etveroglasna stavba je lahka, posamezni glasovi ne pretirani. Zatorej tudi delo živo priporočamo. Z svojim „Vencem narodnih pesni“ si je mladi skladatelj sam najlepši venec vil. — Na srce se pa skladatelju polaga, naj delo, katero je začel, tudi dovrši. Tudi bi dobro bilo, da bi skladatelj pri vsakej pesni omenil kraj, kjer se poje. Naj bi tudi iz vseh krajev naše domovine eden ali drugi nabiral narodnih pesnij ter mu jih pošiljal, da se potem skladatelju delo olajša. e enkrat naj bo omenjeno, da to lepo delo ne samo vsem čitalnicam in posebno učiteljem, ampak tudi prostemu narodu prav živo priporočamo.

Listnica.

g. +. Vi želite „ostre kritike“ o svojih nam poslanih pesniških rojenkih. Evo Vam je! Prva „M. .“ je tako rekoč kapljica v morju onih poezij, kterim se pravi „nesrečno zaljubljenim“. Da nij dosti slabša od navadnih, to je nekaj, kar bi se Vaej celo v zaslugu smelo šteti. Mi načelno nismo protivniki nijedne stroke poezije, torej tudi „zaljubljenej“ ne, samo ne moremo dovolj poudarjati, naj se vsaj v nečem pesen odlikuje, bodi si v živosti situacije, bodi si v srenej, duhovitej konnej misli, pointi, in naj bo čista v jeziku, kakor tudi v mislih, v formalnem tako kakor moralnem oziru. (Proti slednjemu se Vaše ne pregreujejo.) Druga Vaša poezija je

neka vrsta elegije (da-si ne v onem znamenem „eleginem“ metru zložena). Ta je mnogo srečnejša od prve. K takim resnim imate, kakor ta precej dolgi poskus kae, nedvojbeno talenta (da-si Vam tega tudi v prvem oziru ne odrekamo); samo da jo paijo nekoji madeži. Ba to je skoro občna nesreča mlajših naših pesnikov, da včasih po eden ali po dva verza, krivo rimana ali sicer trivialna, celo pesen skazujeta. Slednje se pri Vaej žalostinki godi. Ako bi jo hoteli porabiti, morali bi jo na nekih mestih radikalno popraviti. Vederemo! Toliko v kratkem. Na pozdrav!